

PLUS 7 DNÍ

hľadať na Plus 7 dní

Hľadať

PLUS 7 DNÍ pre iPad Inzercia Tip redakcii→

Plus 7 dní Zaujalo nás

Na samote

27. augusta 2011, 06:00

Vysoko v horách bol Tematín vhodným miestom pre rebelantov aj väznených

V období, keď prebiehal súd s legendárnu čachtickou hradnou paňou Alžbetou Báhoryovou, na Tematíne bola dva roky väznená oveľa krutejšia šľachtičná Anna Rosina Listusiová, volali ju aj šintavská bosorka. Bola známa svojou nefudskosťou, zvrátenými vášňami a satanistickými sklonmi. Mučila a zabíjala nielen ženy, ale aj mužov. Šepkalo sa, že stála i za záhadnou smrťou svojho manžela Stanislava Turza. Bola vraj skúsená travička. Neskôr ju odsúdili, poprave sa však vyhla. Dostala totiž milosť.

Tematínsky hrad je ako stvorený na väzenie. Je to jeden z našich najvyššie položených hradov, týči sa vo výške takmer šesťsto metrov nad morom. Obklopujú ho len rozľahlé Tematínske vrchy, priamo z neho vidno protiľahlý Čachtický hrad.

V konfliktoch:

Hrad dal postaviť Belo IV. zrejme po mongolskom vpáde v roku 1242 na mieste staršieho slovanského hradiska. Dokazovať by to mohol rozbor jeho názvu. Slovo „temä“, označuje temeno a staroslovanské „týn“ sa používalo pre ohradené miesta. Od začiatku plnil signalizačnú a strážnu funkciu. Spolu s Trenčianskym, Beckovským a Čachtickým hradom chránil severozápadné priesmyky Uhorska, ako aj dôležitý brod cez Váh.

Belo IV. však mal ťažiadostivého syna Štefana, ktorý si ešte počas jeho života uzurpoval podiel na moci. Vynútené získal titul mladšieho kráľa s pôsobnosťou na polovici územia a prestal absolútne rešpektovať svojho otca. Roztržka medzi nimi viedla do otvoreného konfliktu. Štefan si však svoje postavenie udržal a hrad daroval Michalovi z rodu Roškocov, ktorý ho dokázal ubrániť pred útokmi vojsk kráľa Bela IV. Ako takmer všetky hrady, aj Tematín neskôr násilne obsadil Matúš Čák Trenčiansky. V 14. storočí ho zase kráľ Ľudovít I. dal svojmu čašníkovi Mikulášovi a jeho bratom za zásluhy v neapolskom ťažení. Patril aj Ujľakovcom, Turzovcom a koncom 17. storočia Berčeniovcom.

Na Tematíne sa narodil aj Mikuláš Berčeni, ktorý po štúdiu na univerzite nastúpil na vojenskú dráhu a po vypuknutí protihabsburského povstania vedeného Františkom II. Rákocim sa stal hlavným veliteľom povstaleckých vojsk. Keď bolo jasné, že vzburá sa skončí neúspechom, Berčeni utiekol na Tematín, kde sa zdržal len krátko. Keď boli cisárske vojská pri hrade, kurucký generál už utekal horskými cestami do Poľska. Obrancovia Tematína sa vzdali až po troch dňoch, ktoré Berčeni mu stačili na to, aby sa dostal do bezpečia. Skonfiškovali mu aspoň majetok, hrad vypálili a odvtedy začal chátrať.

Večný strážca:

S Berčeni súvisí aj povesť o poslednom hradnom strážcovi. Keď totiž z hradu utekal, zastavil sa v horárni a počas svojej neprítomnosti zveril hrad na starosť

hájnikov Jankovi Sekerovi. Ten sa ponáhlal k horiacemu hradu, kde so svojím psom zabil zopár dobyvateľov. Napokon však v boji zomrel. Vojaci rabovačku podľa povesti nedokončili ani v noci. Vraj sa nafakali prízraku. Z hradieb im hrozil mŕtvý Janko a zuby ceril jeho pes. A keďže sa Berčení nevrátil a zo služby ho neodvolal, posledný strážnik Janko na Tematine noc čo noc obchádza so psom zrúcaniny hradu.

Ako cibuľa:

Dominantu stredného Považia jasne vidno z diaľnice medzi Piešťanmi a Novým Mestom nad Váhom. Cesta k nej vedie lúkami a listnatým lesom. Pôsobivú scenériu Považského Inovca môže narušiť asi len črieda diviakov, ktorých stopy sledujeme na rozrytej lesnej ceste. Asi po štyridsiatich minútach chôdze zbadáme prvé hradné steny, do výšky sa čnie obranná veža s hrúbkou múrov okolo štyroch a pol metra. Pôvodný hrad, ktorý mal charakter útočiska vysoko v horách, tvorila okrem hradného múru iba obytná veža s ďalšou bránovou vežou. Postupne sa hrad rozširoval, ako keď rastie cibuľa. So zvyšujúcimi sa nárokmi na život a s vývojom zbraní sa k pevnosti napájali ďalšie obranné veže, paláce a nádvorcia. O hustej výstavbe dnes svedčia len kompaktné ruiny. Mnohé z nich sú ako nemá svedkovia v podobe neúplných kamenných pilierov. Východný palác sa úplne zrútil do lesnej priepasti. Statický posudok, ktorý dalo vypracovať občianske združenie Hrad Tematín, hovorí o kritickom stave ruín. Najhoršie na tom je pilier, ktorý združenie nazýva hríbik, pretože bohatá kamenná hlava stojí len na pár kameňoch. Žiaľ, grant na jeho opravu nedostali ani tento rok. Je pritom súčasťou najvzácnejšej časti hradu, gotickej brány. „Je to veľmi pekne vysekaná pieskovecová brána, v ktorej sú zachované aj kamenárske značky. Datuje sa do 13. storočia,“ vysvetľuje nám vyštudovaný geológ a predseda združenia Mojmir Choma.

Ničia aj turisti:

Kvalitu stredovekých kamenárov dokazujú aj zachované rozvaliny vôbec prvej stavby na hrade, malej veže z roku okolo 1250, ktorá bola neskôr obštvávaná bastiónom. „V tejto náročnej veži sa tiež zachovali niektoré prvky z gotickej fázy. Pekné sú časti omietky v severnom paláci, spolu s okennými otvormi. Rovnaké veci spolu s klenbovými nábehmi a záklenkami sa zachovali i v bastióne,“ ukazuje nám detaily Choma. Problémy robia aj necitliví návštevníci, ktorí múrom v dezolátnom stave pomáhajú viac k zániku ako k obnove. „Len počas štyroch rokov, čo sme tu my, sa niekoľko častí zrútilo. To, ako hrad padá, vidno najmä na miestach, kde nemajú ľudia zábrany vyskočiť na múr a preliezať ho. Každý turista, ktorý tam vylezie, uvoľní minimálne tri kamene,“ krúti nechápavo hlavou.

Hradný tábor:

Združenie tvoria najmä študenti a absolventi geológie, archeológie či chémie. Aby hrad mohli postupne konzervovať, vypracovali zámer jeho obnovy. Na základe toho dostali súhlas od správcu hradu, štátnych lesov, pretože zrúcanina je stále vo vlastníctve štátu. „Tie časti, ktoré sú ohrozené, chceme zabezpečiť, aby ďalej nechátrali. Cieľom je najmä spomaliť padanie múrov. Je to náročný proces, pretože hrad je ťažko prístupný,“ zveruje sa Choma. Najprv hrad vyčistili od náletových drevín, následne opravovali oporné piliere vonkajšej hradby a zakonzervovala sa stena nad turistickým chodníkom, ktorej hrozilo zrútenie. V lete organizujú niekoľko táborov, kde prichádzajú domáci aj zahraniční dobrovoľníci. Na hrade si varia, potraviny si pred teplom schovávajú nielen v chladničke napojenej na generátor, ale využívajú aj hradné diery. Dokonca si poradili i s hygienou. Provizórna sprcha za hradnými múrmi je napojená na kanister s vodou, ktorá sa ohrieva pri ohni.

Poklad:

„Toto leto robíme opravu severného paláca. Tam, kde sú teraz veľké diery, budú dvere, ako to bolo kedysi. Začali sme tiež konzervovať východnú baštu s nádvorím a bránou. Popri oprave bude pokračovať aj architektonicko-historický výskum na južnom paláci, čiže keď dokončíme rozrobené práce, budeme mať podklady na ďalšiu,“ hovorí o postupe geológ a čerstvo aj študent archeológie Choma. A nadšene rozpráva o hotovom archeologickom poklade, ktorý našli pri kopaní vo východnej bašte. Pôvodne išlo o odpad, ktorý hradní obyvatelia potrebovali pravdepodobne pre hroziaci útok rýchlo popresúvať. „Odkopalo sa okolo päťdesiat kubíkov hliny, v ktorej bolo približne osemnásťtisíc nálezov. Bol tam kompletný prierez keramikou, hlavne včasného novoveku a vrcholného stredoveku. Naša sa aj vzácna habánska keramika a toľko úlomkov kachlíc, že by sa z nich dalo postaviť päť kachľových pecí. Objavili sme tu aj delové gule, odlievacie formy na guľky či krížiky,“ menuje jednotlivé nálezy, ktoré pravdepodobne skončia v múzeu v Novom Meste nad Váhom. Dobrovoľníci zo združenia budú zatiaľ pokračovať v konzervácii hradu, ktorý chcú zachovať v jeho súčasnej podobe. Žiadne veľké rekonštrukcie neplánujú, a to z dôvodu, že sa nezachovali žiadne historické fotografie, náčrty či iná dokumentácia. Akákoľvek rekonštrukcia by tak vytvorila z hradu iba novotvar, ktorý by stratil svoju historickú hodnotu.

Autor: MARTINA KUBÁNIOVÁ

Páči sa mi to Zdieľať

Vytlačiť

Napište nám

0 komentárov

Zoradiť podľa: **Najstaršie**

PLUS 7 DNÍ

Stránka sa mi páči 22 tis. Páči sa mi to

Budte prvý z priateľov, komu sa to páči

Facebook Comments Plugin